

Allmenningene i Fjordbyen bør ha sitt tydelige konsept slik de fastsettes i egne belyningsplaner for de enkelte delområdene i Fjordbyen, men bør særlig framheve sin utstrekning og tilknytning med den bakenforliggende by. Sammenhengen med andre deler av byen bør ha spesiell oppmerksomhet på viktige kontaktpunkter ved allmenningene som f.eks. Operaallmenningen – Jernbanetorget, Akerselvaallmenningen – Akerselva miljøpark, Stasjonsallmenningen – Anette Thommesens plass – Tøyenbekken, Festningsallmenningen – Grev Wedels plass.

Prinsipp for havnepromenaden langs Akershusstranda. Gatebelysning i bakkant, egen belysning med lavere armatur mot promenaden. De siste 3-5 meter mot kaikanten er uten master. Kaikanten belyses med en svak belysning inn mot gangområdet.

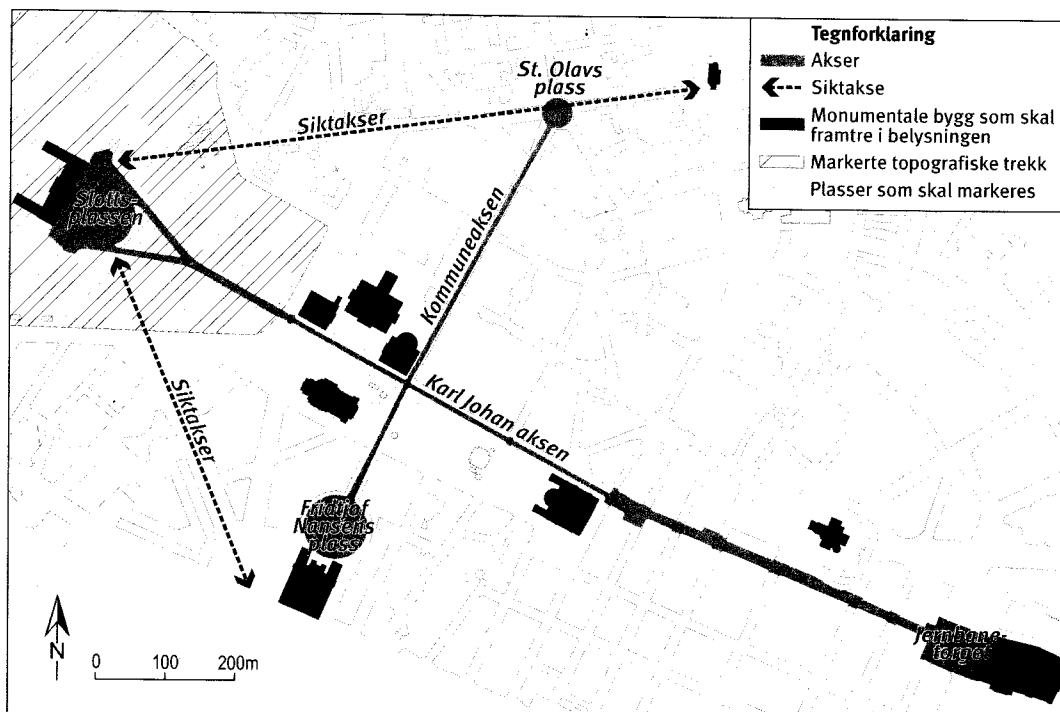
Følgende bør sikres:

- Havnefronten er en ferdselsåre i Fjordbyen som skal belyses med en ferdselsbelysning av høy kvalitet. Sammenheng og helhetsinntrykk av havnefronten går foran enkeltområder.
- Lyspunkthøyden bør tilnærme seg være ensartet langs hele havnepromenaden.
- Lyset på havnepromenaden skal være nedadrettet.
- Det skal ikke plasseres belysningsmaster på de ytterste 3-5 meter av havnepromenaden. Dette området belyses med spredt belysning fra ferdselsbelysningen.
- Det kan benyttes markeringslys på kaikantens indre side som lyser inn mot kaikantens belegning.
- Tilfeldige speilinger fra vannflaten i den supplerende belysning må hindres slik at monumentalbygningene gis anledning til å speile seg i vannet.
- Viktige elementer på og i vannet kan belyses og speilinger i vannet kan benyttes bevisst. Det frie utsyn over vannet må ikke hindres slik at bl.a. øyene kan skimtes om natten.
- Fasadebelysning som er synlig fra sjøsiden skal tilpasses helhetsinntrykket fra havnefronten. Jf. bygningshierarki side 28.

Jevn, nedadrettet belysning med ensartet lyspunkthøyde. Ingen belysningsmaster på de ytterste 3-5 meter av promenaden. Stranden, Aker brygge.

3. Linstows by

Ved arbeidet med belysning i Linstows by bør området store akser, plasser og monumentalbygg fremheves.

Aksenes hierarki med Karl Johan aksen som hovedaksen, kommuneaksen som den sekundære og de supplerende siktaksene Slottet – Akershus festning og Slottet – St. Olavs plass/St. Olavs kirke må understrekes i belysningen. Fondmotivene i aksene som Slottet, Østbanebygningen, Rådhuset, St. Olavs plass skal vektlegges slik at disse fremstår tydelig som fondmotiver og ankerpunkter om natten.

Monumentalbygningene bør ha særlige belysningskonsepter som fremhever deres historiske og symbolske betydning. De skal framheves markert framfor andre bygninger i aksene.

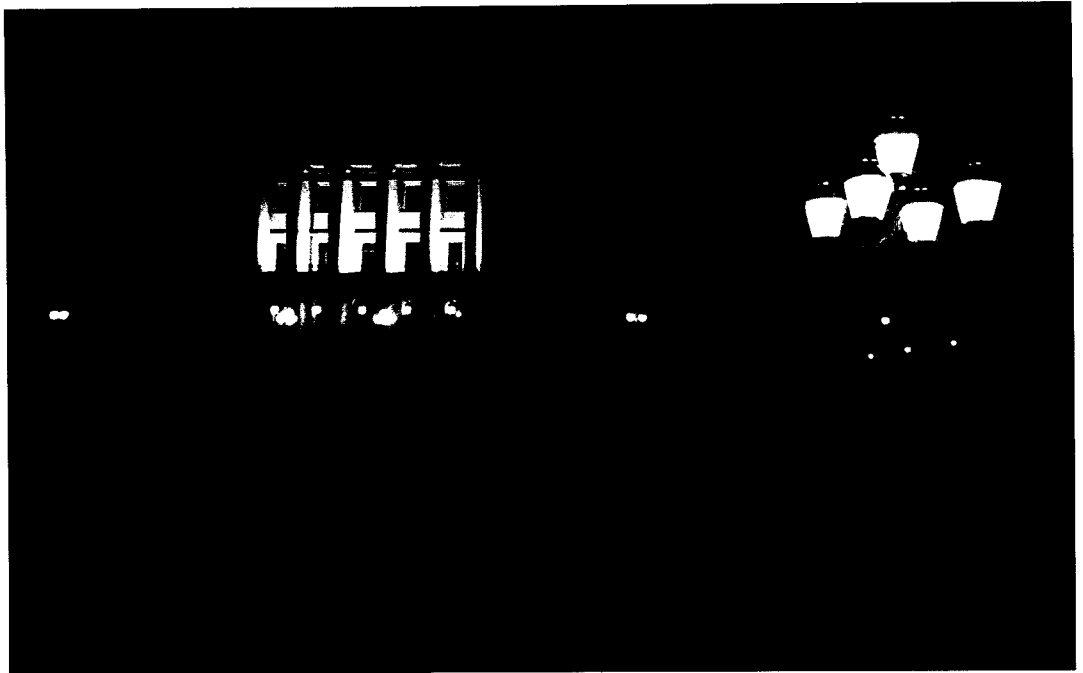
Belysning av fasadene langs Karl Johans gate skal understreke aksen. Dvs. fasaderekken langstrakte, romdannende rolle. Med unntak av spesielt verdifulle arkitekturelementer som tårn, takutsmykninger etc. bør enkeltbyggenes belysning underordne seg helheten. Hovedstadsaksjonens arbeid med belysning av sentrumparken og fasadene langs Karl Johans gate skal videreføres.

Kommuneaksen i Linstows by. Rådhusets fasade er synlig fra St. Olavs plass.

Plassene i Karl Johan aksen; Slottsplassen, Universitetsplassen, Eidsvolls plass, Egertorget og Jernbanetorget må underbygge aksen gjennom belysningen. Dagens bruk av Oslolykta i sentrumparken illustrerer dette både i dagslysfunksjon og om natten. Skulpturene i Sentrumparken og foran Nationaltheatret bør få egen belysning for at de skal framstå tydelig om natten og gi et romlig lys til parkene som i dag framstår relativt mørke.

4. Det Kongelige Slott

Slottets nåværende belysning.

Det Kongelige Slott er en markant del av byens identitet i kraft av symbolverdi, volum og plassering. Om natten er det likevel knapt synlig fordi belysningen er for svak og ikke knytter bygningen til bakken. Samtidig er det viktig å ta hensyn til Slottets funksjoner som representasjonsbygg, kontor og bolig. Det Kongelige Slott bør få en belysning som dekker hele fasaden og som sikrer at bygningen "når bakken" natterstid. Bygningens midtparti bør framheves ut fra dens prominente rolle i Karl Johans aksen.

Ved utarbeidelsen av en ny belysningsplan for Det Kongelige Slott bør følgende sikres:

- Belysningen skal fremheve hele bygningens fasade og understreke bygningens form og volum. Belysningen bør knytte bygningen til bakken ved at 1. etasje gis samme lysstyrke som resten av fasaden.
- Bygningens funksjon som markeringspunkt for viktige akser i Linstows byplan skal understrekes.
- Trappen opp til Slottsplassen bør belyses.
- Slottsplassen og Slottsparken bør integreres i belysningen og det må være en sammenheng i lyskvalitet i armaturer som brukes til belysning av bygningens fasader, Slottsplassen, Slottsparken og øverste del av gatebelysningen på Karl Johans gate.
- Belysningen bør knytte bygningen til omgivelsene og skape rommelighet gjennom belysning av utvalgte trær og skulpturer på Slottsplassen og i Slottsparken.
- Det bør settes inn ny optikk som gir rettet lys i Slottsplassens armaturer.

5. Akershus festning

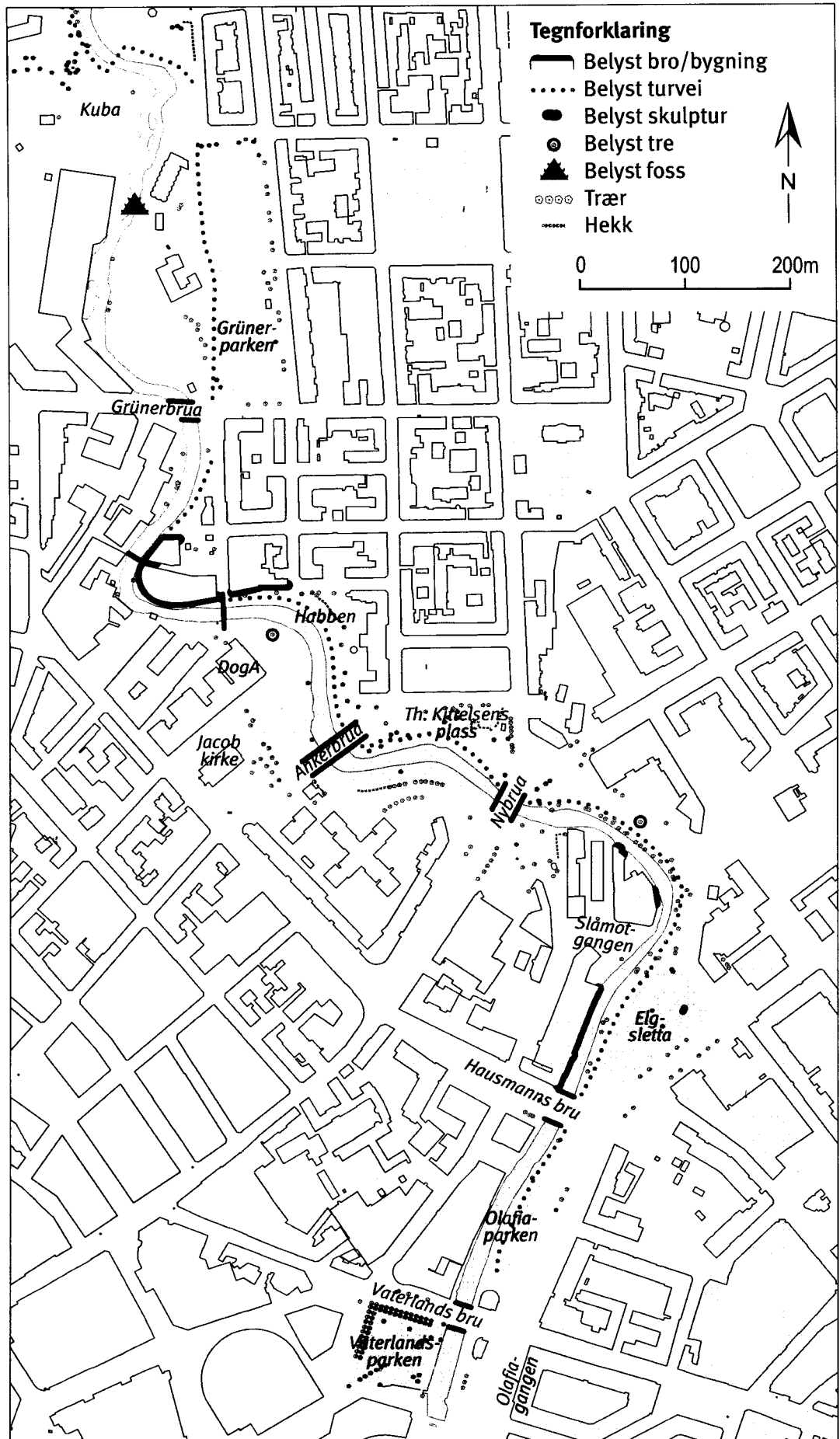
Prinsipp for belysning av Akershus festning som skaper rommelighet og knytter festningen til vannsonen, fjellskrenten, bakken og omgivelsene gjennom belysningen av de omkransende murer og utvalgte trær. Belysningen av trær knytter festningen til byen ved at de fyller ut det mørke "hullet" som i dag er mellom festningen og Rådhuset. Illus. ÅF-H&H.

Akershus festning er et meget sentralt identitetsskapende anlegg i Oslo. Med sin historie og beliggenhet på Akersneset definerer den landskapsrommet med Pipervika og Bjørvika. Festningen og byen bindes sammen gjennom Kvadraturen.

Ved utarbeidelse av et nytt belysningskonsept foreslås følgende retningslinjer lagt til grunn:

- Anleggets volum og 3-dimensjonalitet fremheves gjennom ulike lysnivåer og fargetemperaturer på festningens bygningsdeler for å skape romlighet og variasjon i forhold til anleggets ulike historiske faser.
- Utvalgte trær i området rundt festningen skal belyses for å definere rommet omkring festningen og videre for å etablere kontakt mellom byen og festningen.
- Bygningens speilinger i vannet bør utvikles. Belysning av de omkransende murer, tas i bruk slik at festningen visuelt knyttes sammen med vannet og havnefronten.
- Armaturer skal rettes og avskjermes, slik at de ikke blander.
- Belysningsmateriell skal integreres med festningen og omgivelsene så de ikke skjemper området i dagslys. Farge, størrelsesforhold og plassering skal tilpasses bygning og omgivelser.

6. Akerselva miljøpark

Eksempel på plankart. Se beskrivelse av eksempelsekvens Vaterland – Grünertua side 23.

Akerselva er et sentralt topografisk og identitetskapende element i byen. Det var her Oslos første industri ble etablert. Mange sentrale kulturminner fra Oslos historie ligger i miljøparken. Fra Vaterland til Maridalen utgjør Akerselvas miljøpark et sammenhengende parkbelte. I Kdp. 4 Akerselva miljøpark heter det at byutvikling skal bygge på naturverdiene og viktige kulturtrekk knyttet til elva for å tilføre miljøparken nye kvaliteter. Gammel og ny bebyggelse skal sammen med landskap og vegetasjon danne et variert og harmonisk landskaps- og byrom rundt elva. Det fokuseres på tilgjengelighet for allmennheten, der grønne parker, turveier, badeplasser, fiskemuligheter og tilgrensende områder gjør Akerselva til et viktig rekreasjons- og turområde for Oslos befolkning.

Akerselva miljøpark fra sentrum til Maridalen, forandrer seg fra det urbane til det naturpregede landskapet. Nederst er elva kanalisert og flat uten fosser med mange bruer og tilgrensende plasser. Store deler av elvebredden defineres av bygninger og grøntdraget har begrenset bredde. Høyere opp, ved Foss, opptrer større grøntdrag som gir elva romslige omgivelser. Det finnes store fosser med demninger og fabrikker fra 1800-tallet. Ved Sagene varierer det mellom store parker og utilgjengelig elvebredder med mye bebyggelse. I Nydalen er elva delvis overbygget og kanalisert i et tett industriområde som er transformert til næringsområde. Den siste delen av elva opp mot utløpet fra Maridalsvannet går hovedsakelig gjennom natur- og kulturlandskap.

Området fra Vaterland til Vøyenbrua faller inn under belyningsplan for Oslo sentrum. Akerselva er en gjennomgående streng i byen som bør ha en gjennomgående belysning. Det anbefales derfor å videreføre belysningen opp til Maridalsvannet.

Mål

- Det skal være behagelig og trygt å ferdes langs Akerselva.
- Omgivelsene skal være lesbare, interessante, og samtidig gi variasjon. Selv om trygghet skal vektlegges skal belysningen gi en spennende turopplevelse.
- Det skal brukes et mykt varmt-hvitt lys med god fargegjengivelse.

Turveien skal utgjøre en sammenhengende lysåre. Veibelegget skal belyses som en orienteringslinje, men rommet skal også belyses på en måte som gjør at turgåere kan se forbipasserende. For å fremme orienteringsevnen bør belysning være mer konsentrert ved knutepunkter og overgangssoner enn selve turveien. Belysningen langs Akerselva bør være romskapende. Enkelt-elementer, som trær, murer og enkeltbygg kan belyses for å skape variasjon og fremme en interessant opplevelse. Det bør derfor være variasjon mellom mørke og lyse partier.

Følgende elementer er hensiktsmessig å belyse.

- Turveien med sitteplasser i tilknytning til veien.
- Kulturminner (broer og bygninger).
- Plasser og parkrom.
- Fosser og stryk.
- Trær, primært solitære men også grupper.
- Kunst og skulpturer.

Følgende utforming bør brukes:

- Lys og armaturer skal skape en behagelig og jevn rytme langs elva. Samme armaturserie skal benyttes på turveien langs hele Akerselva.
- Industrihistorien skal gjenspeiles ved å understreke utvalgte arkitektoniske elementer som broer og bygninger.
- Parker og plasser bør ha et belyningskonsept som fremhever plassens egenart og identitet.
- Landskapsrommet skal understrekkes ved å fremheve enkeltstående elementer (som trær og skulpturer) sammen med vertikale elementer (som fasader).

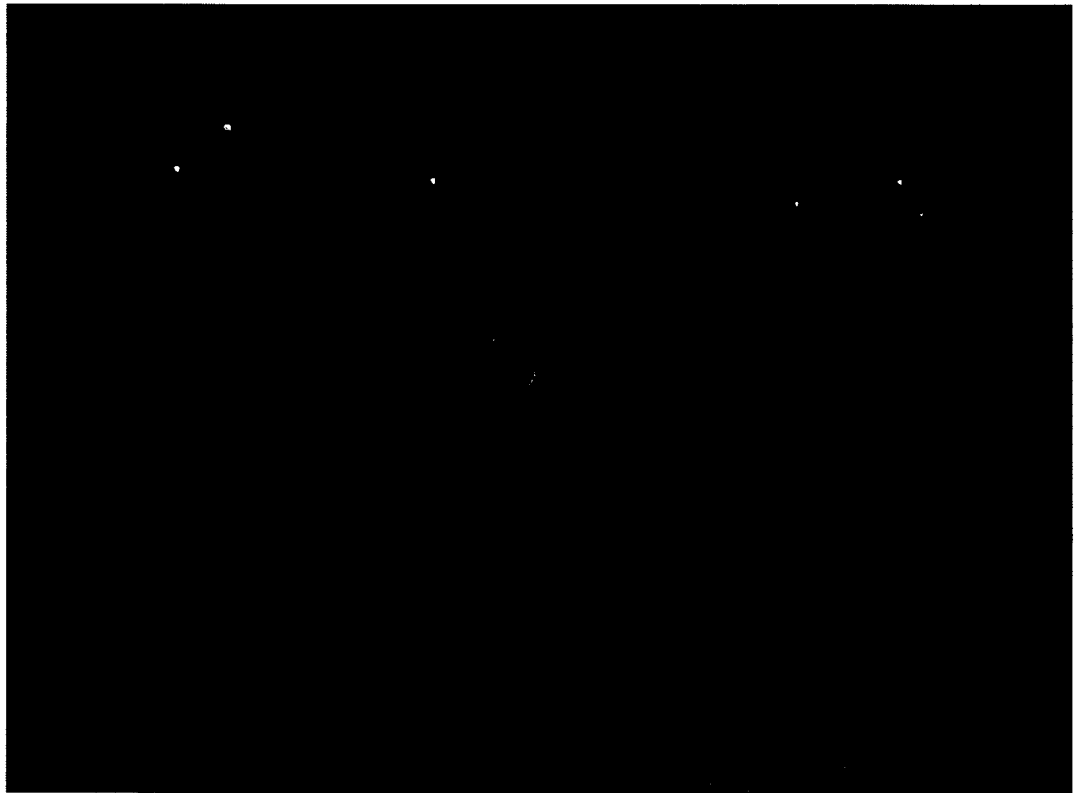
- Broer skal belyses på en måte som understreker deres særlige karakter og synliggjør dem i mørket.
- Gangforbindelsene under broene skal gis en særlig god belysning.
- Det kan arbeides bevisst med vannets kvaliteter, med underbelysning i vannet og lys i vannfall for å gi området identitet og for å fremheve elvas løp. Av hensyn til gytende fisk bør ikke rolige vannflater og kulper lyssettes.

Beskrivelse av eksempelsekvensen Vaterland – Grünerbrua;

Turveien ligger på østsiden av elva. Sekvensen inneholder flere plasser som Vaterlandsparken, Olafiaparken, Elgsletta, Theodor Kittelsens plass og Habben. Elgsletta er en åpen gressbakke som går over i et område med en tradisjonell industriell tegelstensbebyggelse med bakfasade rett i vannet. Området mellom Nybrua og Ankerbrua har åpne gressbakker og grenser til Theodor Kittelsens plass med minigolfbane. Området rundt Norsk Design- og Arkitektursenter (DogA) og kulturkirken Jakob har en åpen romkarakter. Området nordvest for Habben har en tradisjonsrik småbedriftsstrukturen med håndtverks og verkstedbedrifter. Her er det et veletablert kultur-mangfold som preger stedet.

Forslag til tiltak i sekvensen:

- Belysning av planlagte aktivitetsparker som Olafiaparken og Elgsletta skal integreres i belysningsplanen for Akerselva.
- Mellom Hausmanns bru og Slåmotgangen på vestsiden av elva kan bebyggelsen med bakfasader rett i vannet belyses.
- Et solitærtre mellom DogA og kulturkirken Jakob belyses.
- I området nordvest for Habben bør belysning av tegelstensfasadene prioriteres fremfor gangbruene.

Prinsipp for belysning på Ankerbrua der hele brufasaden foreslås belyst sammen med spennet mellom bropillarene og gangsoner under brua.

7. Strøksgater

Strøksgatene er viktige handels-, byrom- og ferdselsårer i byen. Gatene beskriver byens topografi og bør belyses som linære akser med en enhetlig belysning i hele strøksgatens lengde. Ferdselsbelysningen skal ha samme høye kvalitet og karakter som i sentrum. Lysnivået i gatene skal være høyere enn i omkringliggende gater. Fondvegger, utvalgte fasader og viktige siktepunkt fra gatenivå bør belyses. Stedsdannende plasser som inngår i gateløpet skal markeres med egen plassbelysning men skal underordnes gateløpet.

Schweigaards gate med Biskop Gunnerus gate

På strekningen fra Oslo S til krysset Oslo gate må belysningen tilrettelegges for mer folkeliv på gatenivå og med særlig vekt på fotgjengere. Nylandsveiens krysning over gata bør behandles spesielt med hensyn til trygghet og trivsel for fotgjengere i Schweigaards gate. Harald Hardrådes plass og Munkegata friområde er sentrale plasser på strekningen fra Oslo gate til St. Halvards gate. For Munkegata friområde er det gjennomført en egen belysningsplan, mens det på Harald Hardrådes plass er behov for ny belysning. Belysningen av Munkegata friområde må ivaretas og kan videreutvikles ved at enkeltelementer videreføres i belysningen av strøksgaten. På Harald Hardrådes plass er viktige elementer plassens karakteristiske diamantform, samt bautaen og treet på plassens midtpunkt.

Grønlandsleiret

Strøksgata består av flere sekvenser; Grønlandsleiret, Grønland og Brugata. Brugata er regulert til gågate og møter Storgata i et kollektivknutepunkt. Strekningen Grønlandsleiret, Brugata og Storgata til Stortorvet er en av de eldste innfartsveiene til Oslo. Vaterlandsparken og Olafiangangen med gangforbindelser til bussterminalen og nedgang til T-banen har mange mørke soner og det bør utarbeides en samlet plan for å øke tryggheten for de som beveger seg til fots gjennom området. Nylandbruas kryssing av Grønland danner en portalvirking som gjennom belysning kan fremheves som et karakterskapende element.

Områdene under broen må gis en belysning med særlig tanke på fotgjengere, mens brokaret bør kunne få en kraftig belysning og det bør vurderes å benytte farget effektbelysning. Grønland torg er et handelstorg og bør få et høyere belysningsnivå. Fængselsparken ved Oslo kretsfengsel utgjør en vesentlig kvalitet i området og ferdselsbelysningen i parken må utbedres. Grønlandsleiret fra Helga Helgesens plass til Oslo gate har markante murbygninger med bl.a. Gamle Grønland brannstasjon (brannmuseet), Grønland kirke og inngangsparti på Botsfengselet. Disse bygningen bør få fasadebelysning slik at de framtrer om natten. For øvrig ligger flere "funkisbygninger" langs hele strøksgaten som kan fremheves gjennom fasadebelysning.

Storgata – Trondheimsveien

Fra Kirkeristen til Nybrua bør belysningen benyttes til å danne et helhetlig linjeløp og sammenhengende gateløp. Oslo Domkirke er et viktig siktepunkt og fondmotiv i strøksgata som bør fremheves i mørket. Andre viktige elementer er plassdannelsene i krysset Skippergata - Storgata og kollektivpunktet Brugata. På historisk viktige bygg kan det benyttes effektbelysning. Krohgstøtten ved Nybrua bør fremheves med egen belysning. Inngangspartiet til gamle Schous bryggeri danner et fondmotiv mot Grünerløkka og bygningen danner sammen med fasadene i Søndre gate en portal og omramming om Akerselva og Th. Kittelsens plass.

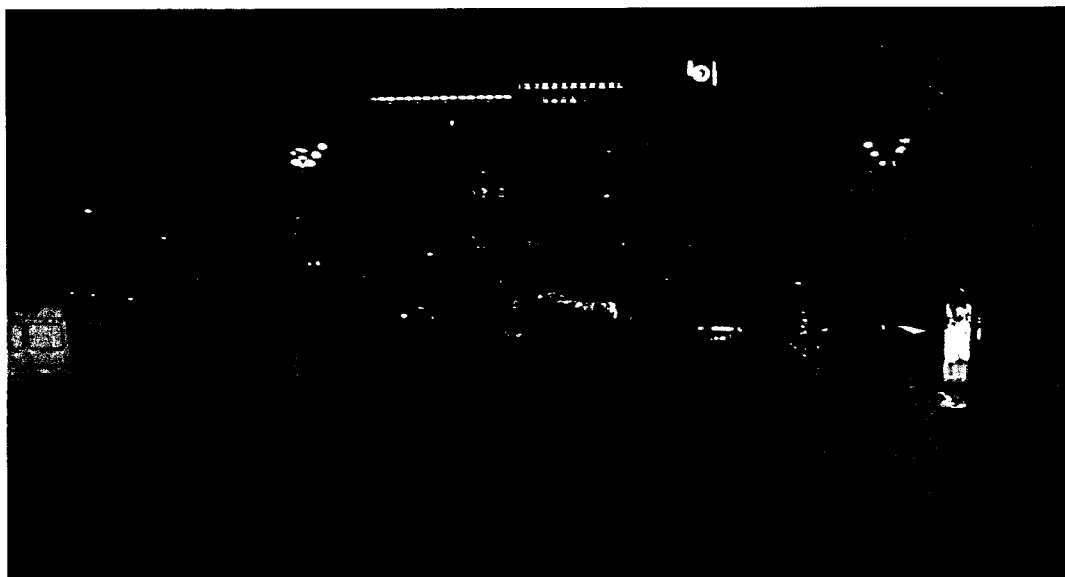
Fondmotivet bør fremheves og det kan benyttes effektbelysning også på de øvrige fasadene dersom belysningen ikke kommer i konflikt med belysningen langs Akerselva. På strekningen fra Nybrua til Ring 2 er det få bygninger og plasser som bør fremheves spesielt, unntak kan være hjørnefasaden på Lakkegata skole og gatefasaden på Sofienberg tekniske fagskole. Gateløpet er bredt, med et stramt linjeløp som bør fremheves ved å benytte lykter og å begrense belysningen av enkeltelementer og fasader.

Thorvald Meyersgate

Thorvald Meyers gate er en rettlinjert gate med viktige stedsdannende parker i Schous plass, Birkelunden og Olaf Ryes plass. Schous plass markeres av Deichmanske bibliotek. Det bør benyttes fasadebelysning som fremhever solitærbygningens volum og plassen bør få et belysningsnivå som fremhever byromsgulvet og tilrettelegger for bruk av plassen på kveldstid. På bebyggelsen rundt Olaf Ryes plass og Birkelunden kan det benyttes fasadebelysning for å markere plassenes avgrensinger og skape en romlig sammenheng mellom plassene og bebyggelsen. Bauta og fontene på Olaf Ryes plass, og paviljong og bassengkant i Birkelunden er andre karakterskapende elementer som kan belyses. Det er for øvrig få enkeltbygninger som bør fremheves, men tårnet på Paulus kirke danner et viktig siktepunkt i gateløpet hvor tårnets tak kan markeres med lys for å skape siktepunkt også i mørket.

Torggata – Markveien

Torggata er gågate fra Stortorvet til Youngstorget, og det er for denne strekningen utarbeidet en egen belysningsplan som bør videreføres helt eller delvis i resten av strøks-gaten. Viktige plasser på strekningen er Youngstorget, Arbeidersamfunnets plass og Olaf Ryes plass. Andre viktige elementer er Ankerbrua og parkområdet ved Jakobs kirke. Youngstorget er en sentral plass i sentrum med behov for oppgradering. Det bør utarbeides en egen belysningsplan og plassens utforming tilsier at plassen bør overordnes strøks-gaten. Sentrale elementer som bør berøres i en belysningsplan er arkaden i basaren og plassens nivåforskjeller. Plassens fasader og omkringliggende gater må tas med i belysningen. På Arbeidersamfunnets plass bør først og fremst sammenhengen mellom plassen og Samfunnshuset fremheves gjennom belysning, bl.a. gjennom fasadebelysning. Det kan også vurderes å benytte fasadebelysning på Gamle Torggata bad, men denne skal underordnes belysningen av Samfunnshuset.

Dagens belysning av Youngstorget gir publikum god oversikt over torget, men tar mindre hensyn til å framheve plassens særegne nattidentitet. Plassens fasader og omkringliggende gater bør tas med i belysningen.

Strekningen fra Arbeidersamfunnets plass til Hausmanns gate har et enhetlig bygningsmiljø med eldre murgårdsbebyggelse som med fordel kan fremheves gjennom fasadebelysning. Det må legges vekt på en belysning som er tilpasset bygningenes alder og bevaringsverdi. Jacob kirke bør ha fasadebelysning som fremhever kirkens volum. Belysning i parken rundt kirken må vurderes som en del av Akerselva miljøpark, men skal underordnes belysningen av strøks-gaten. Forbi Jacob kirke bør det benyttes lyktestolper for å understreke og videreføre gateløpet mot Ankerbrua. Eventyrskulpturene på Ankerbrua bør fortsatt ha egen belysning og øvrig belysning av brua må ses i sammenheng med belysningen langs Akerselva. I Markveien må ferdselsbelysningen planlegges i sammenheng med den kommersielle belysningen av butikker og utstillingsvinduer. Det er få bygninger som bør fremheves og fasadebelysning bør derfor unngås, med unntak av fasader mot Olaf Ryes plass.

Akersgata – Ullevålsveien

Akersgata var den gamle veien mellom Akershus festning og gamle Aker kirke. Gaten starter som en smal gate som åpner seg i et stort byrom med Regjeringskvartalet, Trefoldighetskirken og St. Olavs kirke. Byrommet bør inngå som en del av gateløpet hvor Regjeringskvartalet, Trefoldighetskirken og St. Olavs kirke belyses som enkeltstående elementer i byrommet. Inngangspartiet og tårnet på St. Olavs kirke danner et viktig fondmotiv i gateløpet samtidig som kirken er et viktig siktepunkt fra Slottet, og bør fremheves særlig. Sammen med Kunstindustri-museet danner St. Olavs Kirke en overgang til Ullevålsveien hvor gaterommet domineres av Vår Frelsers Gravlund med bebyggelse på bare en side av veien.

Det må vektlegges at denne strekningen får god ferdselsbelysning forbi gravlundene. For at gravlundene skal forbli mørke om natten må ferdselsbelysningen ikke kaste sjenerende lys inn i eller skape blending fra gravlundene. Følgelig bør det heller ikke benyttes fasadebelysning på bebyggelsen rundt gravlundene. Tårnet på Markus kirke er siktpunkt mot neste sekvens fra Akersbakken til Knud Knudsens plass, som skal fremtre i mørket. I dette området oppleves gaten sterkest som strøksgate med handelsfunksjoner på gatenivå og belysningen bør benyttes til å styrke identiteten som strøksgate.

Bogstadveien – Hegdehaugsveien

Litteraturhuset ligger som fondmotiv i enden av Hegdehaugsveien og bør fremheves ved fasadebelysning. Bebyggelsen i Hegdehaugsveien er noe sammensatt og belysningen bør benyttes til å skape en avgrensning av gaterommet og understreke gatens linjeføring og kurvatur. Fasadebelysning bør derfor unngås og belysningen bør i hovedsak konsentreres på gangarealer. I Bogstadveien er det et stort innslag av funksjonalistisk mellomkrigsbebyggelse. Denne er trukket noe bort fra den dominerende byggelinjen og danner en rekke plassrom i gateløpet som bør fremheves ved at de belyses som en del av gateløpet og gangarealet.

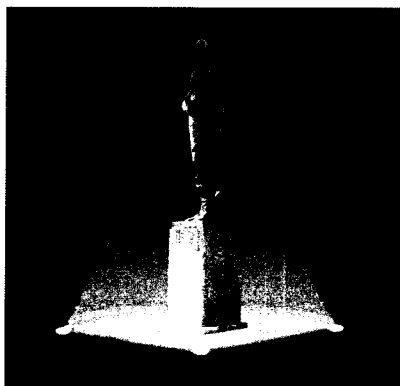
Valkyrieplassen er en sentral plass hvor bebyggelsen vest for parken danner et fondmotiv som avslutter Bogstadveien mot vest og som kan markeres med fasadebelysning. På Valkyrieplassen bør plassens trær belyses for å fremheve plassens form, videre bør statuen ha egen belysning. Majorstuhuset bør understrekes gjennom fasadebelysning for å understreke plassrom foran inngangen til T-banestasjonen.

Frognerveien

I Frognerveien bør gatens kurvatur fremheves ved at belysningen fokuseres på fortau og kantstein. Plasser som inngår i gaterommet bør ha egen plassbelysning, men skal underordnes gatebelysningen. Fasadebelysning kan vurderes på utvalgte bygninger og på bygninger rundt sentrale plasser. Den kommersielle belysningen må planlegges slik at den ikke kommer i konflikt med dette. Fra Lapsetorvet frem til Haxthausens gate har Frognerveien størst preg av å være strøksgate og belysning av gangarealer må forbedres. Fra Haxthausens gate til Frogner plass preges gateløpet av kvartalsbebyggelse på sørsiden av gaten, mens det på nordsiden i stor grad er villa- og byvillabebyggelse. En sentral plass på strekningen er Amtmann Furus plass som dannes av møtet mellom fem gateløp. Frognerveien avsluttes i Frogner plass. Plassen er nylig pusset opp og har ny møblering og belysning.

Bygdøy allé – Henrik Ibsensgate

Fra 7. juni plassen til Parkveien domineres gateløpet av Slottsparken og en ensidig sammenhengende bebyggelse. På denne strekningen er det særlig trærne i Slottsparken som skal fremheves gjennom belysning, men det kan det vurderes å benytte fasadebelysning for å tydeliggjøre gateløpet og skape avgrensning mot parken. Belysningen må vurderes i forhold til og underordnes belysningen av Det kongelige slott, Slottsplassen og

Belysning av statuen av Haakon den 7. på 7. juni plassen.

III. ÅF&HH.